

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ і НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

ЕКОНОМІКА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ
УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни
«Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України»
для студентів

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма: «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма: «Міжнародний бізнес»

УДК 339.9
ББК

Укладачі: Побоченко Л.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ

Біла С.О., д. н. з держ. Упр. (к. е. н.), професор, заслужений економіст України, професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ

Рецензенти:

Набок І.І., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин бізнесу ФМВ НАУ

Пічкурова З.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин бізнесу ФМВ НАУ

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету (протокол №11 від 03 «вересня» 2020р.)

Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України:
Методичні рекомендації до виконання курсової роботи // Уклад.: Л.М. Побоченко. – К.: НАУ, 2020. – 50 с.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи містять вступ, мету та завдання курсової роботи, склад, обсяг і структуру курсової роботи, методичні рекомендації до виконання аналітичної частини, порядок захисту курсової роботи список основної та додаткової літератури, додатки. Для студентів, галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» Освітньо-професійної програми: «Міжнародні економічні відносини» та Освітньо-професійної програми: «Міжнародний бізнес».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
Мета та завдання курсової роботи.....	6
Завдання на курсову роботу.....	7
Теми курсових робіт.....	8
Склад, обсяг і структура курсової роботи.....	10
Процес виконання курсової роботи.....	12
Зміст курсової роботи та послідовність її підготовки.....	14
Порядок захисту курсової роботи.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24
ДОДАТКИ.....	26

ВСТУП

Дисципліна «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України» є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що передбачає вивчення студентами національної економіки країни, завдань ефективного використання, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни, територіальної та галузевої структури господарського комплексу.

Метою викладання дисципліни є вивчення структури національної економіки та зовнішньоекономічних зв'язків України на сучасному етапі та в умовах глобалізації світового господарства.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- поглиблене розуміння теоретичних основ національної економіки;
- ознайомлення із закономірностями та тенденціями економічного розвитку України;
- розкриття особливостей розвитку господарського комплексу національної економіки та його структури;
- визначення стратегічних напрямів інтеграції держави у світове господарство;
- дослідження основних зовнішньоекономічних партнерів України;
- оцінка місця та ролі України у світовій економіці;
- аналіз зовнішньоекономічних зв'язків України;
- визначення перспектив розвитку з урахуванням порівняльних переваг нашої держави.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі **компетентності**:

ЗК1. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, програмних пакетів загального і спеціального призначення.

ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та оцінювання інформації, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення проблем, формулювання висновків (рекомендацій), вироблення рішень на основі логічних аргументів, забезпечення якості виконуваних робіт з урахуванням національних та міжнародних вимог, адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

ЗК22. Здатність продукувати нові ідеї в галузі міжнародного бізнесу

ФК1. Здатність виокремлювати закономірності, характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм МЕВ на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

ФК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

ФК14. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування МЕВ для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ФК15. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін: «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Міжнародна торгівля», «Математика для економістів», «Міжнародні економічні відносини», та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Економічний аналіз», «Кон'юктура світових товарних ринків», «Облік і аналіз ЗЕД», «Грошово-кредитні системи зарубіжних країн» та інших.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України» для студентів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми: «Міжнародні економічні відносини» та освітньо-професійної програми: «Міжнародний бізнес».

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи розроблені відповідно до робочої навчальної програми дисципліни «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України» для студентів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми: «Міжнародні економічні відносини» та освітньо-професійної програми: «Міжнародний бізнес». Вони визначають мету, тематику, обсяг, структуру та зміст курсової роботи, вимоги до її оформлення, порядок виконання та захисту.

Курсова робота (КР) з дисципліни виконується у сьомому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни в галузі структури національної економіки та зовнішньоекономічних зв'язків України на сучасному етапі та в умовах глобалізації світового господарства.

Курсова робота виконується на основі навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання студентами, і є складовою модуля 3.

Виконання КР є важливим етапом у підготовці до участі в студентських конференціях, виконання дипломної роботи майбутнього фахівця в галузі міжнародних економічних відносин.

Мета та завдання курсової роботи

Метою КР є закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних студентами за час вивчення дисципліни, їх застосування для визначення й практичного обґрунтування на основі сучасних теоретико-методологічних підходів основ національної економіки, закономірностей та тенденцій економічного розвитку України, особливостей розвитку господарського комплексу національної економіки та його структури, а також стратегічних напрямів інтеграції держави у світове господарство, основних зовнішньоекономічних партнерів України, місця та ролі України у світовій економіці та визначення перспектив розвитку з урахуванням порівняльних переваг нашої держави.

Для успішного виконання КР студент повинен **знати**: теоретичні основи національної економіки України; особливості формування та структуру національної економіки України; характеристику економічного потенціалу національної економіки України; господарський комплекс національної економіки України і його структуру (паливно-енергетичний та металургійний, хіміко-лісовий та будівельний, агропромисловий та машинобудівний комплекси України, а також транспорт і зв'язок України); іноземне інвестування та його роль в економічному розвитку України; позиції держави на світовому ринку товарів і послуг; переваги України у формуванні експортоорієнтованої економіки; зовнішньоекономічну політику України та проблеми її інтеграції в світове співтовариство; співробітництво України з країнами ЄС, СНД та іншими угрупованнями; особливості регіональних зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону, Латинської Америки, Африки; загальні риси зовнішньоекономічних зв'язків з основними країнами-партнерами України.

Студент повинен **вміти**: застосовувати на практиці здобуті теоретичні знання щодо основ національної економіки; давати характеристику економічного потенціалу національної економіки України; аналізувати чинники формування національної економіки країни; визначати структуру господарського комплексу національної економіки України; характеризувати сучасний стан і перспективи розвитку економіки України; визначати особливості зовнішньоекономічної політики України; вирішувати проблеми вибору та реалізації форм та методів міжнародної економічної діяльності України; характеризувати сучасний стан розвитку окремих галузей економіки країни; аналізувати інвестиційну політику України; давати оцінку зовнішньоекономічним зв'язкам нашої країни з країною-партнером; визначати пріоритетні напрями розвитку двосторонніх зв'язків.

Завдання на курсову роботу

Виконання, оформлення та захист курсової роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Час, потрібний для виконання курсової роботи, – до 30 год. самостійної роботи.

Перший етап написання курсової роботи – вибір теми.

Теми курсових робіт з дисципліни «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України»

1. Сучасні тенденції розвитку транспортних послуг.
2. Стратегії діяльності авіапідприємств на міжнародному ринку.
3. Сучасні тенденції та проблеми розвитку бізнес-авіації в умовах глобальних трансформацій.
4. Розвиток міжнародних авіавіаперевезень України в умовах відкритого неба.
5. Трансформація стратегій діяльності авіапідприємств на міжнародному ринку в контексті COVID-19.
6. Розвиток міжнародних авіаційних сполучень України (на конкретному прикладі).
7. Проблеми розвитку міжнародних авіаційних сполучень України (на конкретному прикладі).
8. Напрями підвищення ефективності діяльності авіапідприємств при здійсненні міжнародних авіаперевезень (на конкретному прикладі).
9. Шляхи підвищення конкурентоспроможності українських авіакомпаній на міжнародному ринку (на конкретному прикладі).
10. Основні макроекономічні показники, що відображають розвиток національної економіки в сучасних умовах господарювання.
11. Характеристика індексів та показників, що відображають системні зрушення у структурі національного господарства країни.
12. Проблеми використання природно-ресурсної бази України.
13. Вплив міграції населення на трудовий потенціал України.
14. Україна в сучасних міграційних процесах.
15. Основні позначки демографічної кризи та шляхи її подолання.
16. Проблема «відтоку мізків» в Україні.
17. Науково-технічний і інноваційний потенціал України.
18. Стратегія та політика розвитку наукоємних технологій в Україні.
19. Оцінка розвитку інформаційного потенціалу України в контексті розвитку Інтернету.
20. Основні проблеми щодо екологічного становища в Україні.
21. Вплив іноземного інвестування на економіку країни.
22. Державна політика та нормативно-правова база щодо регулювання інвестиційної діяльності в Україні.
23. Оцінка інвестиційної привабливості України міжнародними організаціями.

24. Проблеми залучення прямих іноземних інвестицій до України.
25. Шляхи вирішення основних проблем щодо ефективності іноземного інвестування в Україні.
26. Проблеми розвитку складових паливно-енергетичного комплексу України (вугільна, нафтова, газова, торф'яна, сланцева промисловість).
27. Сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку вугільної промисловості України.
28. Сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку нафтової і нафтопереробної промисловості України.
29. Сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку газової промисловості України.
30. Роль, проблеми і перспективи розвитку електроенергетики України та особливості її розміщення.
31. Екологічні проблеми розвитку паливно-енергетичного комплексу.
32. Структура, сучасний стан та особливості розміщення чорної металургії України.
33. Конкурентні переваги чорної металургії України.
34. Проблеми і перспективи розвитку металургійного комплексу України.
35. Основні проблеми і перспективи розвитку галузей машинобудівного комплексу.
36. Місце і значення хімічної промисловості в економічному розвитку України.
37. Проблеми і перспективи розвитку лісопромислового комплексу України.
38. Проблеми і перспективи розвитку будівельного комплексу України.
39. Проблеми та перспективи розвитку АПК.
40. Україна на світовому ринку продовольства.
41. Порівняння сільськогосподарської політики України та ЄС.
42. Роль транспорту в економічному розвитку України.
43. Розвиток авіаційного транспорту в Україні.
44. Місце України на світовому ринку товарів і послуг.
45. Розвиток економічного співробітництва між Україною та ЄС.
46. Проблеми та перспективи співробітництва України з країнами ЦСЄ.
47. Зовнішньоекономічні зв'язки України зі Співдружністю незалежних держав.
48. Місце країн Північної Америки у світовій економіці.

49.Перспективи економічної співпраці України з США.

50.Сучасний стан та проблеми зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами Азії.

51.Особливості двосторонніх економічних відносин Україна-Китай.

52.Сучасний стан та проблеми торговельно-економічного співробітництва країн Латинської Америки та України.

53.Особливості українсько-африканського економічного співробітництва.

54.Особливості зовнішньоекономічних зв'язків України з Єгиптом.

55.Перспективи розширення економічного співробітництва України з Південно-Африканською Республікою (ПАР).

Курсова робота виконується лише українською мовою. При цьому її текст має бути ретельно відредагований, цитати та статистичні дані повинні містити посилання на відповідні джерела, сторінки тексту – пронумеровані.

Курсову роботу виконують за допомогою комп'ютерної програми MS Word. При цьому необхідно використовувати шрифт – Times New Roman, кегель – 14, інтервал між рядками – 1,5. Відступи від краю аркуша зверху та знизу – 2 см, зліва – 2 см, справа – 1 см. Номер сторінки зазначається у правому верхньому куті аркуша.

Курсову роботу друкують на стандартних аркушах формату А4, які повинні бути зшиті відповідним чином (оправлені у палітуру або в м'яку обкладинку) і записують на диск.

Обсяг курсової роботи повинен становити не менше ніж 50 і не більше ніж 70 сторінок друкованого тексту. Додатки не враховують до основного обсягу роботи.

Склад, обсяг і структура курсової роботи

Курсова робота повинна мати чітку й логічну побудову, містити основні структурні елементи в такій послідовності: титульний аркуш, зміст, перелік умовних скорочень, вступ, розділи аналітичної частини, висновки, список використаних джерел, додатки.

На *титульному аркуші* мають бути вказані (див. додаток):

- назва навчального закладу, в якому здійснено дослідження;
- назва інституту, факультету та кафедри, на якій виконано роботу;
- назва (тема) дослідження;
- прізвище, ім'я та по батькові автора, номер групи, в якій він

навчається;

– прізвище, ім'я та по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника роботи;

– місто, рік написання.

Зміст розміщують відразу після титульного аркуша курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, переліку умовних скорочень, усіх розділів і підрозділів дослідження, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних скорочень наводять за необхідності. Якщо в дослідженні вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік може бути виокремлений у праці списком, який розміщують перед вступом.

У *вступі* необхідно визначити актуальність досліджуваного питання за сучасних умов господарювання. Саме у вступі формулюються мета та основні завдання курсової роботи, а також вказується предмет, об'єкт і методи дослідження, його науково-теоретична основа. Поставлені завдання повинні конкретизувати основну мету роботи, а їх визначення пов'язано з назвами основних розділів. Рекомендований обсяг вступу – до 3 сторінок.

Аналітична частина курсової роботи являє собою дослідження, характеристику та аналіз обраної теми, підтверджений статистичною інформацією в динаміці (за 3-5 років). Зібрану статистичну інформацію потрібно обов'язково проаналізувати та відобразити у графіках та таблицях. Дослідження має ґрунтуватися на узагальненні матеріалу декількох джерел, якими можуть бути не тільки наукові обґрунтування, але й Інтернет-сайти, матеріали журналів та газет. В роботі мають бути посилання на відповідні джерела у квадратних дужках.

Висновки, як заключний розділ курсової роботи, можна оформити у вигляді чітких тез, що стосуються розділів роботи. Рекомендований обсяг висновків – до 3 сторінок.

У *списку використаних джерел* наводяться всі використані офіційно-розпорядчі документи, наукові видання вітчизняних і зарубіжних вчених, в тому числі адреси Інтернет-сайтів та назви статей у засобах масової інформації, які були використані під час написання курсової роботи. Оформлюється в алфавітному порядку (не менше 30 опрацьованих джерел) та записується в кінці всього тексту, після висновків.

Додатки формуються за потребою, коли у роботі є така необхідність. До них належить допоміжний матеріал, який потрібний для повнішого сприйняття виконаної роботи.

Процес виконання курсової роботи

Процес опрацювання матеріалів, підготовки та захисту курсової роботи складається з ряду послідовних та узгоджених між собою етапів: вибір теми та узгодження її з науковим керівником; підбір і опрацювання літератури та фахових інформаційних джерел; підбір статистичного та аналітичного матеріалу; вивчення вимог щодо підготовки та оформлення курсової роботи; опрацювання фахової наукової, аналітичної та статистичної літератури за темою дослідження; підготовка, написання та оформлення курсової роботи, у т.ч. формулювання самостійних висновків та оформлення списку використаної літератури за стандартами МОН України; підготовка тез доповіді та презентації для захисту курсової роботи; прилюдний захист курсової роботи.

Вибір теми курсової роботи. На початку навчального року на кафедрі складається (оновлюється) перелік тем, підготовлених науковим керівником, який веде курсові роботи. Після затвердження переліку тем на засіданні кафедри, теми передаються студентам для вибору. Студенту надається право самостійно обирати тему курсової роботи із затвердженої кафедрою тематики. Поряд з цим, студент може запропонувати нову тему курсової роботи, яка узгоджується з науковим керівником та затверджується завідувачем кафедри. Всі теми курсових робіт мають відповідати тематиці дисципліни, спеціальності «Міжнародні економічні відносини», напрямку спеціалізації студента. Практика підготовки курсових робіт доводить, що напередодні вибору теми студент має самостійно ознайомитись зі спеціальною літературою за обраним напрямком, статистичними та аналітичними джерелами. Поряд з цим, студент опрацьовує рекомендований список фахової літератури, Інтернет-джерел та іншої офіційної інформації, у т.ч. рекомендований список офіційних сайтів міжнародних економічних організацій, діяльність яких пов'язана з розробкою та впровадженням (перелік рекомендованих студенту для опрацювання джерел представлено у Додатку А1. Додатково студент має самостійно знайти аналітичні доповіді міжнародних економічних організацій (за останні 3-5 років), у яких представлено фаховий аналіз теми, яка розглядається у курсовій роботі.

Під час **вибору теми** курсової роботи студент повинен враховувати наступне:

- актуальність теми курсової роботи на сучасному етапі, оцінити її актуальність у середньостроковому та довгостроковому періоді для світу та України як учасника міжнародних економічних відносин;

- можливість подальших наукових досліджень студентом обраної теми курсової роботи, у т.ч. для написання тез доповідей на наукових конференціях, наукових статей та, на останньому курсі магістратури – магістерської дипломної роботи;

- практичне значення обраної теми курсової роботи для аналізу, розробки, впровадження та удосконалення;

- наявність наукової, аналітичної та статистичної інформації по темі курсової роботи у вітчизняних та іноземних наукових, аналітичних та статистичних наукових джерелах;

- відповідність тематики курсової роботи сучасним тенденціям теорії та практики міжнародних економічних відносин та пріоритетам розвитку світового господарства.

Не допускається виконання курсової роботи з однієї теми двома студентами однієї групи одночасно. Натомість, тема може бути спорідненою, якщо обрана проблематика досліджується для різних суб'єктів міжнародних економічних відносин (країн, інтеграційних угруповань країн, міжнародних економічних організацій).

План курсової роботи має бути складним. План містить наступні складові: Вступ. Основна частина, що має складатися з двох розділів із виділенням підрозділів /параграфів (2-3 параграфи у кожному розділі). Висновки до кожного розділу (1 - 2 сторінки). Висновки (до курсової роботи в цілому). Список використаних джерел (Література). Додатки.

Обсяг основної частини курсової роботи (рекомендований) має дорівнювати 50-70 сторінок. У списку літератури іноземні джерела мають складати не менше 30 %. З огляду на специфіку дисципліни, її тісний зв'язок з сучасною практикою світового економічного, соціального та політичного розвитку, у списку літератури рекомендується представляти аналітичні доповіді, підготовлені міжнародними організаціями, міжнародними економічними інституціями (ООН, МВФ та ін.), рейтинговими агентствами, експертним середовищем та провідними вченими-економістами, особливу увагу слід приділити вивченню праць лауреатів Нобелівської премії у сфері економіки. У списку літератури мають бути представлені і традиційні наукові джерела: монографії, статистичні звіти, наукові статті наукових та науково-практичних журналів, матеріали наукових міжнародних та всеукраїнських, вузівських конференцій, наукові есе як іноземних так і українських вчених.

Зміст курсової роботи та послідовність її підготовки

Зміст курсової роботи має повною мірою розкривати тему обраного студентом курсового дослідження. Написання курсової роботи має певну послідовність. У першу чергу слід підготувати перший розділ, у якому має бути представлена теорія питання, наведені структурно-логічні схеми; надано класифікації та визначено структуру предмету дослідження курсової роботи; визначено роль державних та міжнародних організацій (та інститутів) у регулюванні предмету дослідження курсової роботи.

У другому розділі курсової роботи рекомендується представити та розглянути світовий досвід, досвід розвинутих країн світу та країн, що розвиваються щодо вирішення проблем, які досліджує студент у курсовій роботі. Статистичні дані, представлені у першому та другому розділах курсової роботи доцільно представити у вигляді таблиць, графіків, рисунків та діаграм, а за умови їх великого обсягу (якщо розмір таблиць та рисунків перевищує 2/3 сторінки формату А4) – ілюстративні матеріали рекомендується розміщувати у Додатках до курсової роботи.

Також, у другому розділі курсової роботи рекомендується розглянути ситуацію щодо соціально-економічного розвитку та економічної ситуації в Україні, визначити пріоритети реформування економічної політики в Україні відповідно до сучасних трендів розвитку глобальної економічної політики, дослідити участь України у системі міжнародних економічних відносин в контексті дослідження теми курсової роботи.

Після підготовки розділів курсової роботи студент готує короткі висновки (до 1 сторінки) до кожного розділу та загальні висновки (2-3 сторінок) до усієї курсової роботи. Наприкінці підготовки курсової роботи оформлюються Додатки та Список використаних джерел (літературу). Вступ до курсової роботи рекомендується писати після того, як основна частина курсової роботи буде, в цілому, готова. Це пов'язано з тим, що під час підготовки курсової роботи може відбутися певна корекція плану, що вплине і на редагування завдань курсового дослідження, визначених у вступі. Вступ, текст розділів та висновки до курсової роботи вчитуються та редагуються до моменту завершення підготовки остаточного варіанту курсової роботи.

Після перевірки підготовленого студентом першого варіанту курсової роботи науковим керівником (викладачем), студент виправляє та доопрацьовує текст курсової роботи, вносить до тексту курсової роботи певні корективи, редагує текст та остаточно технічно оформлює текст курсової роботи відповідно до кафедральних вимог (вимог

«нормоконтролю», затверджених НАУ). У курсовій роботі студент може застосовувати перелік загальноприйнятих скорочень та прийнятих у МЄВ термінів (за необхідності), який виноситься на окрему сторінку – першу сторінку перед планом курсової роботи. Студент оформлює зміст курсової роботи, титульний лист. Курсова робота має бути написана грамотно, державною – українською мовою. Виключення можливе для іноземних студентів, що навчаються на кафедрі за умови погодження цього питання із завідувачем кафедри та розгляду на засіданні кафедри.

Приклад титульної сторінки курсової роботи представлено у Додатку А2. Приклад змісту (плану) курсової роботи представлено у Додатку Б.

Під час підготовки та роботи студента над текстом курсової роботи з слід враховувати наступне.

Вступ курсової роботи за обсягом дорівнює 2-3 сторінки. У вступі обґрунтовується *актуальність* теми, визначається *мета* та основні *завдання* курсової роботи; визначається *об'єкт* і *предмет* курсового дослідження. Слід надати перелік вчених, які дослідили проблематику теми курсової роботи – іноземних та українських. Слід визначити методологію та структуру курсової роботи; інформаційну базу курсового дослідження. Приклад вступу – дивись у Додатку В.

Актуальність обґрунтування теми курсової роботи має коротко відображати роль та місце обраної студентом проблеми в системі глобальної економічної політики. **Мета курсової роботи** – це уявне, ідеальне визначення, що передбачає результати дослідницької діяльності, кінцевий підсумок, результат підготовки тексту курсової роботи: **мета – корелюється з темою курсової роботи.** **Об'єкт дослідження курсової роботи** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обране студентом для дослідження у курсовій роботі. **Предмет курсового дослідження** міститься у межах об'єкта, пов'язаний з теоретичними, методологічними та практичними аспектами висвітлення окремих складових питань глобальної макроекономічної політики, функціонування системи міжнародних економічних відносин. **Предмет** дослідження курсової роботи тісно пов'язаний з **темою курсової роботи**, яка зазначається на титульному аркуші.

Зміст основної частини курсової роботи повинен точно та логічно відповідати темі курсової роботи та системно, комплексно її розкривати. Основна частина курсової роботи містить два розділи, у кожному з яких буде не менше 3 параграфів, пов'язаних між собою логікою наукового курсового дослідження.

Розподіл тексту на розділи та параграфи за обсягом має бути пропорційним.

Висновки курсової роботи мають логічно завершувати та представляти проведені у курсовій роботі наукові дослідження студента. Висновки в узагальненому вигляді повинні відображати основні здобутки, класифікації, систематизації та самостійні узагальнення студентом щодо досліджень теми курсової роботи. **У висновках мають бути коротко представлені основні тренди та стратегічні пріоритети вирішення наукової проблеми, що розглядається у тематиці курсової роботи.** Висновки повинні бути самостійно сформульовані студентом, чіткими, достовірними, ємними за змістом, конкретними і впливати з викладеного у курсовій роботі матеріалу. У висновках мають бути представлені кінцеві результати курсового дослідження.

Перший розділ курсової роботи відображає теоретичні аспекти проблеми, що досліджується, є теоретичною основою для подальшого наукового аналізу матеріалу. У першому розділі викладаються наукові концепції, теорії, аналізуються етапи розвитку проблеми, надаються класифікації та систематизації. Вагому роль у першому розділі курсової роботи слід приділити характеристиці етапів розвитку проблематики дослідження та аналізу діяльності міжнародних економічних та фінансових організацій, що опікуються даною проблемою; визначити економічні показники та рейтинги, базові тренди та пріоритети розробки та впровадження за темою дослідження. У першому розділі розглядається сутність теорії предмету курсового дослідження та висвітлюються його основні складові елементи.

У другому розділі курсової роботи рекомендується розглянути світовий досвід вирішення проблеми курсового дослідження, підтвердити узагальнення роботи статистичними та аналітичними даними, експертними оцінками. У другому розділі широко використовуються нормативно-правові документи; матеріали науково-практичних конференцій, результати аналітичних досліджень, матеріали аналітичних доповідей міжнародних організацій тощо. Важливим є використання для обробки статистичних даних комп'ютерних програм. Вагоме місце у другому розділі курсової роботи має займати узагальнення щодо дії механізмів та інструментів впровадження економічної політики, визначення ролі ринкових та державних механізмів, механізмів державно-приватного партнерства у цьому процесі. У другому розділі визначаються стратегічні пріоритети розвитку проблеми курсового дослідження у світовому господарстві. Особливу увагу слід приділити висвітленню позитивного досвіду країн

світу, а також ризиків та загроз, що виникають внаслідок впровадження (або ігнорування) країнами рекомендацій та заходів глобальної економічної політики.

А також, рекомендується розглядати український досвід вирішення наукової проблеми в системі міжнародних економічних відносин, що розглядається у курсовій роботі; дослідити міжнародне економічне співробітництво України та інших країн світу для вирішення означеної проблеми.

Висновки курсової роботи мають бути логічними, обґрунтованими, достовірними, зроблені студентом самостійно. Висновки до курсової роботи логічно представляють собою короткі, самостійні узагальнення (відповіді на завдання), представлені у плані курсової роботи.

Під час написання курсової роботи категорично не рекомендується використовувати емоційні словосполучення, фрази та прийоми, які використовують ЗМІ, «жовта преса», журналісти. Стиль викладання тексту курсової роботи має бути науковим.

Для підтвердження об'єктивності викладення матеріалу курсової роботи слід після цитат, таблиць, графіків та рисунків, після використання статистичного матеріалу та експертних оцінок вказувати джерело їх походження (літературу); у т.ч. використовувати наступні фрази: «за повідомленням», «на думку ... вченого...», «за даними міжнародної організації...», «за експертними оцінками...» та ін., конкретизуючи джерело інформації у квадратних дужках, наприклад: [5, с. 67; 56, с. 8-9] або одне джерело [46].

Вимоги до оформлення курсової роботи.

Текст курсової роботи має бути виконаний машинописним способом або з використанням комп'ютерної техніки на одній стороні стандартного аркуша білого паперу (А4, 210 x 297 мм). Великі таблиці й ілюстрації можуть бути представлені у Додатках (формат А3, А4). Курсова робота має бути переплетеною з прошиванням аркушів або подана на перевірку у «скорозшивачі». Листи нумеруються внизу (по центру, або справа – у кутку листа).

При друкуванні курсової роботи дотримуються наступних вимог:

Технічні параметри. «Разметка страницы». Поля: зверху й знизу та ліворуч – 20 мм; праворуч – 10 мм. Гарнітура шрифту – Times New Roman (Суг), кегль – 14, колір друку – чорний, міжстроковий інтервал – полуторний при друкуванні на комп'ютері. Щільність тексту повинна бути рівномірною (без розріджень і ущільнень).

Технічні параметри щодо форматування тексту: «Абзац: Оступ: справа – 0; слева – 0; Інтервал: перед – 0; Після – 0; Первая строка: Отступ – первая строка – 1,25 см; Інтервал – междустрочный – 1,5».

Текст курсової роботи не слід перевантажувати маркерами, курсивом, внутрішніми заголовками, іншими шрифтами; зазвичай текст має бути одноманітним/стандартним. Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ» друкують тим же кеглем але більшими (заголовними) літерами й вирівнюють по центру сторінки. Заголовки підрозділів друкують із абзацного відступу (по центру сторінки не вирівнюють) маленькими літерами (крім першої великої літери). Крапка наприкінці заголовку не ставиться. Якщо заголовок складається з двох речень, то їх розділяють крапкою. Переноси слів у заголовках не дозволяються.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому нижньому куті сторінки без крапки в кінці (зразок титульного листа наведено у Додатку А). Зміст і вступ оформлюється згідно з прикладом, наведеним у Додатку Б і Додатку В.

Структурні частини курсової роботи – зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини, нумерують звичайним чином. Не нумерують заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ».

Розділи позначають порядковими номерами римськими (I, II, III) або арабськими цифрами (1, 2, 3). Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи позначають номером розділу і підрозділу через крапку (1.1., 1.2. або 2.1.; 2.2., 2.3. та ін.), після останньої цифри ставиться крапка. У тому ж рядку ставиться і підзаголовок підрозділу.

За умови набору на комп'ютері прийнято виділяти структурні частини й заголовки **жирним шрифтом**. Відстань між заголовками розділу і підрозділу повинна дорівнювати одному пропущеному рядку при наборі на комп'ютері. Відстань між заголовками і текстом повинна дорівнювати одному пропущеному рядку. Виклад тексту кожного розділу, а також вступу і висновків слід починати з нової сторінки. Кожний абзац тексту починається з «червоного рядка». Абзац – 1, 25 мм від лівого краю тексту. Скорочення слів у тексті, крім загальноприйнятих, не припускаються. Для

використання скорочень студент має перший раз застосувати словосполучення повністю та надати у дужках його скорочення (наприклад: «міжнародні економічні відносини (МЕВ)»).

Таблиці, формули, рисунки (діаграми, графіки, структурно-логічні схеми тощо) та підпункти нумеруються усередині кожного розділу. Наприклад, Рис. 1.1, Таблиця 2.3, формула 3.2 та інше. Слово «Таблиця» пишеться без скорочень, а слово «рисунок» скорочується «Рис. 1.2.». Слово «Таблиця» пишеться праворуч на початку таблиці. Рядком нижче по центру зазначається назва таблиці. Ілюстрації й таблиці варто розмішувати нижче по тексту відразу після згадування або на наступній сторінці. Великі таблиці та рисунки рекомендується розмішувати у Додатках (якщо таблиця або рисунок займає більше половини сторінки, доцільно виносити його у Додатки). Приклад – див. Додаток Ж.

Нумерація ілюстративного матеріалу. Для кожного розділу нумерація таблиць та рисунків має відповідати номеру розділу та йти по порядку розташування у розділі.

Наприклад, для розділу 1: Рис.1.1.; Таблиця 1.1.; рис.1.2.; рис.1.3.; Таблиця 1.2.; Таблиця 1.3.; Таблиця 1.4.

Наприклад, для розділу 2: Рис.2.1.; Таблиця 2.1.; Таблиця 2.2.; Таблиця 2.3.; Таблиця 2.4.; Рис.2.2. та ін.

Наприклад, для розділу 3: Рис.3.1.; Таблиця 3.1.; Таблиця 3.2.; Рис.3.2. та ін.

Таблиця оформлюється (**приклад таблиць та рисунків** – див. Додаток Ж: гарнітура шрифту – Times New Roman (Сур), кегль – 12 (чи 14), міжстроковий інтервал – одинарний).

Формули у курсовій роботі (якщо використовуються) розміщуються посередині рядка, у самому кінці рядка справа пишеться номер формули у круглих дужках (1.1). Перша цифра означає номер розділу, до якого відноситься формула, а друга – порядковий номер формули у розділі.

При написанні курсової роботи студент має посылатися на наукові джерела, статистичні матеріали тощо, дані з яких наводяться у курсовій роботі. За точність посилань відповідальність несе автор курсової роботи. Посилатися слід на останні видання та публікації (посилання на статистичні та аналітичні джерела понад три-чотири роки тому назад вважаються застарілими). Такі вимоги не стосуються фундаментальних наукових праць відомих у світі вчених.

Під час використання матеріалів з монографій, наукових статей, інших наукових джерел з великою кількістю сторінок, у посиланні на джерело слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з

джерела, на яке є посилання у роботі. Посилання у тексті роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [11 –17]...» або «...[14, с. 15]...». Посилання на формули вказують порядковим номером формули у дужках, наприклад «... у формулі (2.1)». На всі таблиці повинні бути посилання у тексті: наприклад, «...у Таблиці 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. Таблиця 1.3».

Додатки оформлюються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань на Додатки по тексту курсової роботи. Кожен новий Додаток оформлюють з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований наверху сторінки малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка (чи справа) над заголовком великими літерами друкується слово «ДОДАТОК _» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки А, Б, В, та ін., за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б».

Кожен додаток позначається окремо, приклад: **Додаток А.** Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумеруються у межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: Додаток А.2 – другий розділ додатка А; Додаток В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатку В. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені у додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу Додатка Д; формула (А.1) – перша формула Додатка А.

Для спрощення сприйняття матеріалу курсової роботи – рекомендується у одному Додатку розміщувати один ілюстративний матеріал (таблицю або рисунок).

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні курсових робіт), або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків наукових та статистичних, аналітичних джерел. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Умовний приклад оформлення списку джерел наводиться у Додатку 3. (Рекомендується подавати список використаних джерел у порядку цитування).

Порядок захисту курсової роботи

Курсова робота є складовою модуля 3. Студент повинен здати і захистити роботу за тиждень до написання модульної контрольної роботи 2, а саме у відведений для цього час.

Виконана курсова робота, оформлена відповідно до вищенаведених вимог, підписується студентом і передається на кафедру для реєстрації, перевірки та рецензування науковим керівником.

Захист курсової роботи проводиться кожним студентом індивідуально, прилюдно, в аудиторії та перед комісією кафедри. Під час захисту курсової роботи студент повинен показати знання теми, ступінь володіння науковими методами дослідження, вміння самостійно, логічно та обгрунтовано викладати положення курсової роботи, робити самостійні узагальнення та висновки, визначати основні тренди та стратегічні пріоритети розвитку світової економіки; здатність до самостійних наукових досліджень, навички та уміння чітко, логічно та обгрунтовано викладати положення курсової роботи та робити висновки.

Курсова робота допускається до захисту за умови її наявності у «зшитому», скріпленому вигляді.

Курсова робота не допускається до захисту, якщо:

- у курсовій роботі відсутні певні структурні частини (розділи, вступ, висновки, список використаних джерел);
- курсова робота представляє собою плагіат чужих наукових праць, чужої курсової роботи;
- у курсовій роботі відсутні посилання у тексті на використані джерела, або джерела статистичної літератури, яку використовує студент є застарілими (понад три роки тому від дати написання курсової роботи);
- у курсовій роботі представлені таблиці та рисунки (графіки), у яких застосовано старі статистичні дані (понад три роки тому від дати написання курсової роботи);
- оформлення роботи не відповідає вимогам, викладеним у методичних вказівках,
- зміст роботи не розкриває тему курсової роботи.

До захисту курсової роботи студент готує повідомлення на 10 – 15 хвилин, у якому стисло слід висвітлити:

- мету і завдання курсової роботи;
- головні результати дослідження, рекомендації і висновки курсової роботи.

Після підготовленого виступу студент відповідає на питання по темі курсовій роботі, які студенту задають науковий керівник, викладачі кафедри, присутні на захисті курсової роботи.

Оцінка курсової роботи здійснюється науковим керівником та комісією згідно з наступними критеріями:

- відповідність змісту курсової роботи темі;
- повнота, системність, комплексність висвітлення проблеми;
- наявність взаємозв'язку між параграфами, розділами;
- логічність структури курсової роботи;
- наявність використання аналітичних та статистичних досліджень;
- самостійність здійснення узагальнень, висновків;
- поєднання теорії та практики;
- аргументованість висновків;
- наявність у роботі сучасних статистичних та аналітичних даних;
- своєчасність виконання графіку написання курсової роботи;
- відповідність вимогам оформлення курсової роботи;
- подання курсової роботи до захисту у форматі презентації, виконаної в програмі Power Point;
- якість доповіді і відповідей на запитання наукового керівника та комісії.

Комісія оцінює захист курсової роботи на основі системи ECTS і чотирьох-бальної системи. Береться до уваги оцінка, рекомендована науковим керівником.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 1:

Таблиця 1

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Модуль №3 «Курсова робота»	
Вид навчальної роботи	Мак кількість балів
Виконання курсової роботи	60
Захист курсової роботи	40
Виконання та захист курсової роботи	100

Результат захисту курсової роботи визначається оцінками «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно». Робота, в якій не

розкрито тему або зміст курсової роботи не відповідає вибраній темі чи виконана не за методичними рекомендаціями, до захисту не допускається.

Відмінно (90-100). Тема курсової роботи розкрита комплексно, системно, творчо; здійснено теоретико-методологічне обґрунтування взаємозв'язків об'єкта дослідження; надано рекомендації щодо вирішення окремих проблем практичної (емпіричної) ситуації. Курсова робота виконана самостійно, були враховані всі зауваження і побажання наукового керівника під час її доопрацювання студентом напередодні захисту. Графік написання курсової роботи було дотримано. Проведено аналіз емпіричного матеріалу, у т.ч. за допомогою статистичних та аналітичних методів, економетричних методів, методів SWOT-аналізу. Доповідь студента і відповіді на запитання при прилюдному захисті курсової роботи були логічними, послідовним та аргументованими. Оформлення роботи виконано з урахуванням всіх вимог методичних рекомендацій з написання курсової роботи.

Добре (75-89). Тема курсової роботи розкрита достатньо повно; розділи логічно пов'язані; висновки та узагальнення є достовірними і аргументованими, підкріплені статистичним та емпіричним матеріалом. Натомість, курсова робота містить певні недоліки, аргументи є поверховими або базуються на застарілих даних, студент мало використовує першоджерела. Відповіді на запитання членів комісії, в основному, є правильними, але мають певні неточності. Курсова робота, більшою мірою, відповідає вимогам.

Задовільно (60-74). Тема курсової роботи, в основному, розкрита. Натомість, має системні недоліки змістовного характеру. Студентом нечітко сформульована мета курсової роботи, зроблені висновки не відповідають визначеним у вступі завданням. В аналітичній частині переважає описовість; підбірка інформаційних та аналітичних матеріалів у курсовій роботі не завжди є обґрунтованою; пропозиції, узагальнення та рекомендації курсової роботи містять положення, що обґрунтовані недостовірно. Відповіді на запитання членів комісії присутні, але є частково правильними або ж неповними. Курсова робота виконана у неналежний термін без поважних причин. Є зауваження щодо оформлення роботи.

Незадовільно (35-59). Тема курсової роботи не розкрита. Висновки не відповідають меті курсової роботи. Розділи логічно та за змістом не пов'язані між собою, предмет дослідження відрізняється у різних розділах. Не використовуються сучасні джерела наукової та статистичної інформації. У курсовій роботі аналіз виконаний поверхово, переважає описовість. Прослідковується плагіат. Незадовільним є оформлення курсової роботи.

Відповіді студента на запитання комісії відсутні, є неточними та/або неповними.

Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захист курсової роботи, крім відомості модульного контролю, заноситься також до навчальної картки, залікової книжки та Додатку до диплома, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2016. – 426 с.
2. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2016. – 360 с.
3. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність-3 / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 356 с.
4. Мельникова В.І Національний економіка: Навчальний посібник. /В.І. Мельникова – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 248 с.
5. Ніколенко С.С. Національна економіка: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни/ С.С.Ніколенко, Л.Л.Кушнір.- Полтава: ПУЕТ, 2016. – 245 с.
6. Носова О.В. Національна економіка: навч. посібник / О.В.Носова. - К.: Центр навчальної літератури, 2019. - 512 с.
7. Проданова Л.В. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія /Л.В. Проданова та ін.; за заг. ред. О. Б. Чернеги. – Київ: «Центр учбової літератури», 2018. – 330 с.
8. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.
9. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. – К. : Ліра-К, 2016. – 432 с.
10. Ткаченко Н.М, Кулінченко В.Р. Економіка підприємств енергетичного комплексу: Підручник /Н.М. Ткаченко, В.Р. Кулінченко - К.:»Алерта», - 2016. – 236 с.

Допоміжна література

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І.Я.Чугунов, А.В.Павелко, Т.В.Канєва та ін.; за заг.ред. А.А.Мазаракі. – К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2015. – 376 с.
2. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: міжуніверситетська колективна монографія / [Є. І. Масленніков, Е. А. Кузнецов, Ю. М. Сафонов, С. В. Філіппова]; за ред. Є. І. Масленнікова. – Херсон: Видавець Грінь Д. С., 2016 - Вип. 1. - 854 с.
3. Національна економіка: навч. посіб. / кол. авт.: Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2016. – 182 с.
4. Національна економіка: навч. посіб. / О. К.Чернявська. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2016. – 502 с.
5. Національна економіка. Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.С. Шевченко. – К.: Вид-во «Право», 2019. – 182 с.
6. Розвиток інфраструктурних секторів як чинник реалізації пріоритетних напрямів економічної політики України: колективна монографія / за ред. Никифорок О.І. ; НАН України. – К., 2017. – 522 с.
7. Сенишин О. С. Соціально-економічне прогнозування розвитку продовольчого комплексу України: [монографія] / О.С. Сенишин. – Львів: Видавничий центр Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2017. – 472 с.
8. Чернявська О.В. Національна економіка: Навчальний посібник. – К: «Алерта», 2018.– 502 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

- <http://doingbusiness.org/> – щорічне рейтингове дослідження «Ведення бізнесу».
- <http://me.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.
- <http://ukrstat.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби статистики України.
- <http://www.bank.gov.ua/> – офіційний сайт Національного банку України.
- <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>– офіційний сайт Світового банку.
- <http://www.unctad.org> – офіційний сайт ЮНКТАД.
- <http://www.oecd.org/> – офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).
- <http://www.weforum.org> – офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України»

Тема: **Малий бізнес у розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни**

Виконавець: **Іванова Ірина Іванівна,**
група МБ-403

_____
(підпис виконавця)

Керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин і бізнесу
ФМВ НАУ
Побоченко Леся Миколаївна

_____
(підпис керівника)

Київ - 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВИХ РИНКІВ ПРОДОВОЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	5
1.1. Основи формування та особливості функціонування світового ринку продовольства	5
1.2. Економічні аспекти забезпечення продовольством в умовах глобальних трансформацій.....	11
1.3. Світовий ринок продовольства: обсяги, структура та динаміка.....	20
РОЗДІЛ 2	
НАПРЯМИ ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ	32
2.1. Місце України на світовому продовольчому ринку.....	32
2.2. Шляхи вирішення глобальної продовольчої проблеми та участь в ній України.....	44
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

2 Enter

Актуальність теми дослідження. У характерній для сучасної економіки багатовимірності науково-технологічних і соціально-економічних процесів особливе місце займає продовольчий ринок, оскільки саме рівень його розвитку окреслює перспективи вітчизняного виробництва харчових продуктів для задоволення потреб населення у продовольстві і національної економіки загалом в умовах глобальних змін у світовому економічному просторі. Не дивно, що й до теперішнього часу саме стан розвитку продовольчого ринку визначає положення держави на світовій арені, а країни, що успішно вирішили проблему власної продовольчої безпеки, очолюють список найбільш розвинених країн.

У сучасних умовах стратегічним вектором розвитку продовольчого ринку України є формування такої структури випуску конкурентоспроможної харчової продукції, яка б відповідала його потребам, збалансованості та ефективному завантаженню виробничих потужностей, спиралася б на використання, головним чином, власних сировинних ресурсів для насичення як внутрішнього ринку і забезпечення продовольчої безпеки держави, так і формування потужного експортного потенціалу.

Вагомий внесок у вирішення проблем народонаселення та співвідношення його верств зробили такі дослідники як А.В.Акимов, Д.І.Валентей, А.Г.Вишневський, С.І.Дорогунцов, А.Сови, К.І.Якуба та ін.

Проблема продовольчої безпеки у світі найбільше вона відображена в працях таких науковців, як: Амбросов В.Я., Березін О.В., Варченко О.М., Власов В.І., Гайдучський А.Б., Гойчук О.І., Гончар А.Ф., Мостенська Т.Л., Олійник Я.Б., Панасюк Б.Я., Пасхавер Б., Саблук П.Т., Фурса А.В., Чернюк Л.Г., Шибаніна О.В., Юрчишин В.В. та інші вчені-економісти. Однак дослідження основних питань забезпечення продовольством в контексті глобалізації, а також участь в них України не можна назвати вичерпними.

Мета і завдання дослідження. Метою курсової роботи є дослідження місця України на світовому ринку продовольства в умовах глобалізації.

Досягнення означеної мети передбачає вирішення таких завдань:

- розглянути основи формування та особливості функціонування світового ринку продовольства;

- розкрити економічні аспекти глобальної проблеми забезпечення продовольством;
- дати оцінку обсягам, структурі та динаміці світового ринку продовольства;
- проаналізувати місце України на світовому ринку продовольства;
- запропонувати шляхи вирішення глобальної продовольчої проблеми та участі в ній України.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку продовольчого ринку з точки зору оцінки його можливостей для забезпечення людства продовольством та місця України на ньому.

Об'єктом дослідження є особливості розвитку світового ринку продовольчих товарів та напрями позиціонування України на ньому.

Методологія дослідження ґрунтується на методах: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, абстрактно-логічного, економіко-математичного моделювання, порівняльних та експертних оцінок, а також методи логічного, системно-структурного аналізу економічних процесів та зв'язків, статистичного, порівняльного та діалектичного підходів.

Теоретичною основою дослідження є економічні дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Фактологічною та статистичною основою стали щорічні звіти ЮНКТАД, ФАО, МВФ, СОТ, СБ та відповідні сайти в Internet, а також дані Державної служби статистики України .

Структура курсової роботи. Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. В роботі розміщено 8 таблиць та 12 рисунків. Список використаних джерел включає 64 найменування на п`яти сторінках.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ВІДНОСИН

по середині
рядка

2Enter

1,25 см 1.1. Історія розвитку міжнародної туристичної індустрії

1Enter

1,25 см Туризм став ознакою сучасного стилю життя, важливим елементом розвитку світової економіки, а також впливовим чинником міжнародних інтеграційних процесів. Туристична індустрія у наш час перетворилася в провідну галузь, рентабельність якої майже не поступається провідному автомобілебудуванню, видобутку енергоносіїв і високотехнологічному сектору. У багатьох державах світу туристична індустрія є потужним, а часто – єдиним платником податків, забезпечує надходження іноземної валюти в національну економіку, позитивно впливає на інвестиційний клімат і зовнішньоекономічний імідж держави [41, С. 117-122].

Індустрія туризму – це система виробничих, транспортних, торговельних, сервісних підприємств і засобів розміщення, призначена для задоволення попиту на туристські товари та послуги. Як і будь-яка інша сфера господарської діяльності туризм є вельми складною системою, ступінь розвитку якої залежить від ступеню розвитку економіки країни в цілому.

Туризм доцільно розглядати як індустрію, що виробляє продукцію, а також забезпечує її реалізацію. Індустрія туризму складається з відокремлених, на перший погляд, видів діяльності (транспортне обслуговування, готельні послуги, діяльність туроператорів і турагентів та інше), які насправді є взаємозалежними і функціонують завдяки співпраці багатьох підприємств – як дрібних, так і дуже великих. Крім того, у цій діяльності бере участь велика кількість людей, що безпосередньо забезпечують функціонування ринку: фахівці з реклами і маркетингу, а також роздрібні продавці – турагенти. Туризм обслуговують безліч інших компаній, у тому числі організації з обміну валюти, кредитування та ін. Отже, організація цього бізнесу вимагає великого мистецтва, практичного досвіду та ретельної координації [25, с. 34], (табл. 1.1):

1Enter

Таблиця 1.1

назва таблиці

Класифікація туризму

Класифікаційна ознака	Види туризму
1. Географічний принцип	Внутрішній, міжнародний
2. Напрямок туристичного потоку	в'їзний, виїзний
3. Мета поїздки	Рекреаційний, оздоровчий відпочинок, пізнавальний відпочинок, професійно-діловий туризм, науковий (конгресний), спортивний відпочинок, шоп-тури, пригодницький, паломницький, ностальгічний, екотуризм, екзотичний, елітарний
4. Джерело фінансування	Соціальний, комерційний
5. Спосіб пересування	Пішохідний, авіаційний, морський, річковий, автотуризм, залізничний, велосипедний, змішаний
6. Засоби розміщення	Готелі, мотелі, пансіонати, кемпінги, намети
7. Кількість учасників	Індивідуальний, сімейний, груповий
8. Тривалість перебування	Короткотривалий, довготривалий
9. Розташування туристичного місця	Гірський, водний, сільський, приміський
10. Інтенсивність туристичного потоку	Постійний, сезонний
11. Організаційна форма	Організований, неорганізований

Джерело: Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва / Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2016. – С.34.

1Enter

Комплексність туристичних операцій розкривається через їхню класифікацію. Існує кілька класифікаційних підходів, що ґрунтуються на різних групувальних ознаках.

З метою класифікації сучасного туризму необхідно встановити його найістотніші класифікаційні ознаки. Доцільна класифікація за географічною ознакою, напрямом туристичного потоку, метою поїздки, способом пересування, засобам розміщення туристів, кількістю учасників, організаційно-правовими формами і тому подібне (див. Табл. 1.1).

Тому сферу туризму можна розглядати у вузькому і широкому значеннях. У першому значенні вона охоплює підприємства, що виробляють продукти і послуги тільки для туристів, у другому – підприємства, що виробляють продукти і послуги не тільки для туристів, а й для всіх громадян, які бажають придбати певний продукт, тобто орієнтуються на весь ринок [10, С. 222-229].

Особливим для індустрії туризму є те, що її основна продукція є «невловимою». Вона нематеріальна, її не можна побачити, почути, випробувати як зразок майбутньої покупки. Продукцією туризму є сервіс, ціла низка різноманітних послуг, які не можна ні виміряти, ані перевірити заздалегідь, до здійснення покупки, побачити і оцінити можна лише результат сервісу. Водночас деякі компоненти продукції туризму, такі, як житло, харчування, засоби транспорту, є цілком матеріальними і відчутними, але це лише елементи сервісу, свого роду доповнення до розваг, задоволення, комфорту тощо, тобто те, за що клієнт платить гроші.

1Enter

Висновки до розділу 1

1Enter

Отже, в цілому міжнародний туризм є однією з найдинамічніших галузей світової економіки, що відіграє істотну роль у подоланні бідності та розв'язанні екологічних проблем в інтересах сталого розвитку. При цьому слід зазначити, що позитивний вплив міжнародного туризму на забезпечення сталого розвитку світової спільноти є вагомішим, ніж негативний. Проте дія лише ринкових чинників не гарантує мінімізації негативних економічних, соціокультурних та екологічних наслідків. Тому, з точки зору перспективності міжнародної туристичної діяльності в контексті вимог сталого розвитку, існує необхідність регулятивного впливу як на міжнародному, так і національному рівнях.

приблизно 1 сторінка

РОЗДІЛ 2 УКРАЇНА В СТРУКТУРІ СВІТОВОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Оцінка сучасного стану та тенденцій розвитку туристичної галузі України

Міжнародний туризм для багатьох країн став найприбутковішою галуззю економіки, а доходи від нього - важливою складовою національних бюджетів. Подорожі та туризм стимулюють розвиток інвестиційних проектів з розбудови транспортної та готельно-туристичної інфраструктури (зокрема, аеропортів, шляхів, морських портів, реставрацію історичних пам'яток, музеїв, розвиток природних охоронних зон), що підвищує і якість життя корінного населення, і обслуговування туристів.

У світлі національного та культурного відродження в Україні розвиток туризму і курортів набуває сьогодні нового, особливого значення. Адже туризм – це одна з форм раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, задоволення інтересів населення [23, с.81].

Туризм став важливим засобом вивчення історії рідного краю, залучення широкого кола людей до пізнання тієї культурної спадщини, яку залишили нам попередні покоління українців. Вже стало загальнодержавним фактом те, що в сучасному світі туризм і курортна галузь відноситься до найбільш потужних та динамічних галузей економіки та регіонального розвитку. В Україні продовжується процес осмислення цього факту та пошуку шляхів та механізмів більш ефективного їх розвитку.

Починаючи з 2000 року, поживлення економіки спричинило активізацію туристичної галузі. Чисельність туристів, що відвідали Україну з 2000-2008 роки, зростає практично у 4 рази і досягла 25,5 млн. осіб. Але вже в 2009 році кількість іноземних туристів знизилась і становила 20,8 млн. осіб, що зумовлено світовою фінансовою кризою та такими негативними чинниками в світовій економіці, як економія коштів населення унаслідок зниження розміру заробітних плат, негативних очікувань і прагнення до заощаджень. Показники 2010-2012 років свідчать про деяку стабілізацію на туристичному ринку, і як наслідок спостерігається велике зростання туристичних прибуттів в 2012 році. Разом з тим, в період з 2000-2012 роки кількість іноземних туристів, які відвідали Україну збільшилася в 3,6 рази або 16, 58 млн. осіб [71], (рис. 2.1.):

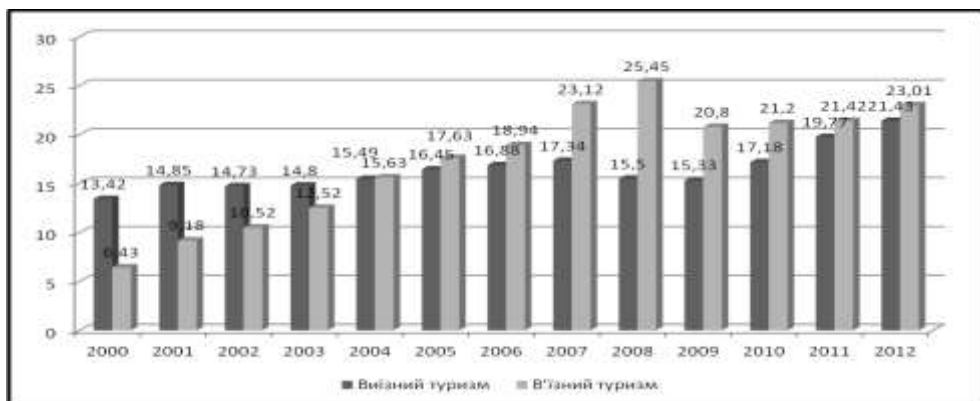

Рис. 2.1. Динаміка туристичних потоків в Україні за період 2000-2012 роки, (млн. осіб).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

В структурі туристичних прибуттів за мотивацією протягом останніх років відбулися такі зміни: частка приватного і організованого туризму склала відповідно 73 % і 25,4 %, а поїздки з службовою метою склали 1,6 % [71], (рис. 2.2.):

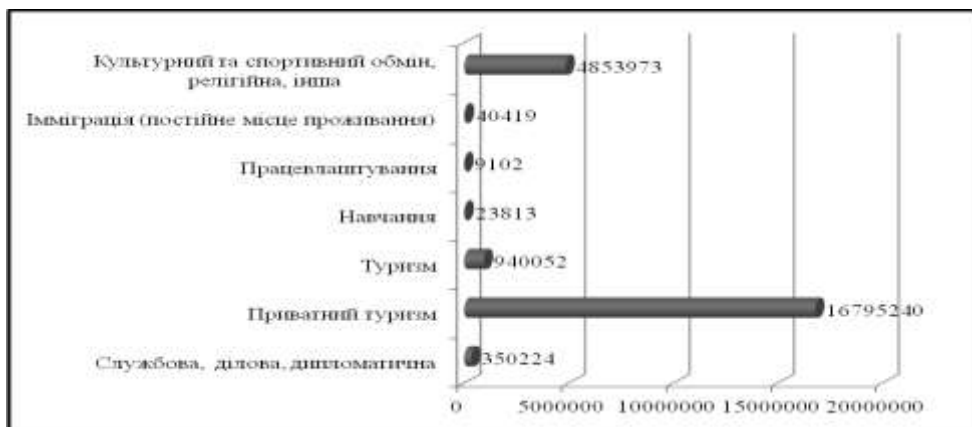

Рис. 2.2. Структура в'їзного турпоток за мотивацією подорожі в 2012 році, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Найбільша кількість іноземців у 2012 році прибула в Україну з Росії – 9,53 млн. осіб, що на 0,5 млн. осіб більше 2011 року, Молдови – 4,85 млн. осіб (+0,78 млн. осіб), з Білорусі –3,09 млн. осіб (+0,45 млн. осіб), Румунії– 0,79 млн. осіб. А от з Польщі відбулося зменшення кількості туристів у зв'язку з проведенням футбольного чемпіонату в самій країні і склало -1,4 млн. осіб. Торішній чемпіонат з футболу посприяв збільшенню інтересу до України як до країни для туризму, також збільшився потік туристів Німеччини, Голландії, Іспанії, Італії та Великобританії [71], (табл.2.1):

Таблиця 2.1

Рейтинг 10 головних країн в'їзного туризму в 2012 році

№ п/п	Країна	Осіб	Частка, %	2012/2011, %
1	Росія	9526695	41,4	+ 5,6
2	Молдова	4849115	21,1	+19,1
3	Білорусь	3091780	13,4	+16,9
4	Польща	1404086	6,1	- 18,4
5	Румунія	791281	3,4	+17,1
6	Угорщина	742445	3,2	-13,9
8	Словаччина	476574	2,1	-18,4
7	Німеччина	274073	1,2	+ 16,4
9	Узбекистан	185518	0,8	+ 23,9
10	США	134128	0,6	+ 4,6
	Разом 10 країн	21 475 665	93,6	
	Всього	23012823	100	+7,5

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

Щодо диференціації за країнами формування туристичних потоків, то картина виглядає таким чином. Протягом останніх п'яти років перша десятка країн є майже незмінною: найбільша кількість осіб прибуває з Росії – щорічно в середньому 34,6%, на другому місці – Молдова із показником 18,7%, на третьому – Польща – 14,3% і на четвертому – Білорусь – 13,4%. ...

Висновки до розділу 2

Отже, в цілому міжнародний туризм є однією з найдинамічніших галузей світової економіки, що відіграє істотну роль у подоланні бідності та розв'язанні екологічних проблем в інтересах сталого розвитку. При цьому слід зазначити, що позитивний вплив міжнародного туризму на забезпечення сталого розвитку світової спільноти є вагомішим, ніж негативний. Проте дія лише ринкових чинників не гарантує мінімізації негативних економічних, соціокультурних та екологічних наслідків. Тому, з точки зору перспективності міжнародної туристичної діяльності в контексті вимог сталого розвитку, існує необхідність регулятивного впливу як на міжнародному, так і національному рівнях.

приблизно 1 сторінка

**СПИСОК БІБЛЮГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ
ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

2 Enter *(слід розміщати у алфавітному порядку)*

Але спочатку Закони

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 92, 124.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 1 червня 2000 р. // ВВР України. — 2000. — № 36.
4. Закон України “Про страхування” від 07.03.1996 № 85/96-ВР.
5. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг ” від 12.07.2001 р. № 2664-III.
6. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств ” від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР.
7. Закон України “Про господарські товариства ” від 19.09.1991 р. № 157-XII, Відомості ВРУ. - № 49. - 1991 р.
8. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку до 2010 року». - N 1022 від 26.07.2006.
9. Постанова Кабінету Міністрів України “Питання проведення обов’язкового державного страхування за деякими видами ” від 28.11.2007 р. № 1372.
10. Постанова КМУ “Про затвердження Положення про обов’язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті” № 959 від 14.08.96 р.

...

підручники, навчальні посібники в алфавітному порядку...

16. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України // Стратегічні пріоритети. – 2016. - №1 (6). - С. 138 – 143.
17. Бондаренко М.П. Система зміцнення конкурентних позицій туристичного сектору України / М.П.Бондаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 9. – С. 66-73.
18. Тищенко П.В. Теоретичні аспекти та розвиток подієвого туризму регіону / П.В.Тищенко // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2011. – Вип.33, Ч. 4. – С. 124-128.

19. Туризм в Україні: статистичний бюлетень. – К.: Державна туристична адміністрація України, 2016. – 49 с.

20. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. К. Федорченко. – К. : Вища школа, 2014. – 195 с.

21. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / І. М. Школа, Т. М. Ореховська, І. Д. Козьменко ; за ред. І. М. Школи. – Чернівці : Книги-XXI, 2015. – 596 с.

...

далі - іноземні джерела підручники, навчальні посібники, звіти в алфавітному порядку

41. Department of Economic and Social Affairs, 2016. Western Asia database. United Nations, New York, October. – 2016. – 22с.

42. World investment report 2016. Transnational corporations and the Infrastructure Challenge. 411 p. - 2016. - 411с.

43. Tourism 2020 Vision, Vol.7. Europe. UNWTO Madrid 2015, p. 99.

44. Tourism Highlights, 2012 Edition / World Tourism Organization. – Madrid : UNWTO, 2016. – 12 p.

45. Tourism Market Trends, 2016 / World Tourism Organization. – Madrid : UNWTO, 2016. – 20 p.

46. UNWTO World Tourism Barometer. – Madrid : UNWTO Publications. – 2016. – Vol. 6, № 1, January. – 48 p.

47. UNWTO World Tourism Barometer. – Madrid : UNWTO Publications. – 2016. – Vol. 5, № 3, April. – 48 p.

**далі - електронні ресурси
офіційні сайти**

71. <http://www.tourism.gov.ua> – офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів.

72. <http://www.unwto.org> – офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО).

73. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби статистики України.

74. <http://www.niss.gov.ua> – офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень.

75. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.

76. <http://www.day.kiev.ua> - офіційний сайт газети «День».

77. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт наукової періодики України Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського.

Інші електронні ресурси українські

78. Балацкий Е.В. Иностранные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kapital-rus.ru/index.php/articles/article/183894>.

79. Ринок злиття та поглинань в Україні досяг дна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/business/214218/>.

Інші електронні іноземні

80. Biggest Mergers and Acquisitions of 2015 [Electronic resource]. – Access: <http://investorplace.com/2015/12/2015-mergersandacquisitions>.

81. Bloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016 [Electronic resource]. – Access: <https://data.bloomberglp.com/professiBloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016.pdf>.

82. EY-global-ipo-trends-report-4q16 [Electronic resource]. – Access: [http://www.ey.com/Publication/ey-global-ipo-trends-report-4q16/\\$FILE/ey-global-ipo-trends-report-4q16.pdf](http://www.ey.com/Publication/ey-global-ipo-trends-report-4q16/$FILE/ey-global-ipo-trends-report-4q16.pdf).

Не менше 30 літературних джерел

Приклад оформлення списку бібліографічних посилань використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Терський С. В. Княже місто Володимир / С. В. Терський ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2010. – 320 с. : іл. – Бібліогр.: с. 275–298. 2. Tymkiv Ya. Ukraina wobec problemów i instytucjonalizacji bezpieczeństwa europejskiego / Ya. Tymkiv. – Toruń : Wyd-wo Adam Marszałek, 2009. – 346 s. – Bibliogr.: s. 284–346.
Два і три автори	1. Рильніков Б. С. Кафедра інженерного матеріалознавства та прикладної фізики : до 135-річчя заснування / Б. С. Рильніков, С. Г. Швачко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2007. – 108 с. 2. Костюк П. Г. Іони кальцію у функції мозку – від

	<p>фізіології до патології / Костюк П. Г., Костюк О. П., Лук'янець О. О.; НАН України, Ін-т фізіології ім. О. О. Богомольця. – Київ : Наук. думка, 2005. – 197 с. – Бібліогр.: с. 195 (22 назви).</p> <p>3. Бородіна А. І. Бібліографічний словник діячів у галузі математики / Бородіна А. І., Бугай А. С. ; за ред. І. І. Гіхман. – Київ : Рад. шк., 1979. – 606 с.</p>
Чотири автори і більше	<p>1. Архітектура Львова. Час і стилі XIII–XXI ст. / М. Бевз [та ін.] ; Ін-т архіт. Нац. ун-ту "Львів. політехніка", Грамад. орг. "Ін-ти Львова". – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с. – Бібліогр.: с. 698–714.</p> <p>2. Спілкуємося англійською мовою (середній рівень) = Getting on in English (intermediate): підруч. для студ. ВНЗ / [І. М. Байбакова та ін.]. – Вид. 3-тє (відредаг. і доповн.). – Львів : Бескид Біт, 2008. – 252 с.</p>
Збірники праць, періодичні та серійні видання	<p>1. Геодезія, картографія і аерофотознімання : укр. міжвід. наук.-техн. зб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка" ; [відп. ред. К. Р. Третяк]. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2008. – Вип. 70. – 88 с. : іл.</p> <p>2. Населення України, 1998 рік : демогр. щорічник / Держ. ком. статистики України, Упр. статистики населення ; [Л. М. Стельмах (відп. за вип.)]. – Київ : [б. в.], 1999. – 466 с.</p> <p>3. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Теорія і практика будівництва : зб. наук. пр. – 2015. – № 823. – 359 с. : іл.</p>
Матеріали конференцій	<p>1. Дванадцята відкрита науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу Інституту телекомунікацій, радіоелектроніки та електронної техніки з проблем електроніки : тези доп., 7–9 квіт. 2009 р., Львів / Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2009. – 72 с.</p> <p>2. Фізика і технологія тонких плівок та наносистем : матеріали XV Міжнар. конф., 11–16 трав. 2015 р., Івано-Франківськ, Україна / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника [та ін.]. – Івано-Франківськ, 2015. – 108 с. – Парал. тит. арк. англ.</p>

Багатотомні видання	<p>1. Брик М. Т. Енциклопедія мембран = Encyclopedia of Membranes: у 2 т. / М. Т. Брик. – Київ: Видавн. дім "Києво-Могилян. акад.", 2005. – Т. 1. – 700 с.</p> <p>2. Історія Львова: у 3 т. / НАН України, Ін-т українознав.; ред.: О. Шишка, Ю. Бірюльов. – Львів: Центр Європи, 2007. – Т. 3 : Листопад 1918 – поч. ХХІ ст. – 575 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. – Чорнобиль, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-01).</p> <p>2. Шилияев Б. А. Расчеты параметров источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шилияев Б. А., Воеводин В. Н. – Харьков, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т» ; 2006-4).</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев ; Ин-т экономики города. – М., 2002. – 210 с. : схемы. – Библиогр.: с. 208–209. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p> <p>2. Социологические исследования малых групп населения / В. И. Иванов и [др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Библиогр.: с. 108–109. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України. Закон України "Про внесення змін до Конституції України" № 2222-IV від 8.12.2004 р. : прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – Київ : Велес, 2005. – 48 с. – (Серія видань "Офіційний документ").</p> <p>2. Збірник нормативних документів Національного університету "Львівська політехніка" / Нац. ун-т "Львів. політехніка" ; [редкол.: А. Г. Загородній та ін. ; відп. ред. Ю. Я. Бобало]. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2009. – 468 с.</p>

Стандарти	<p>1. ГОСТ Р 517721–2001. Аппаратура радиоэлектронная бытовая. Входные и выходные параметры и типы соединений. Технические требования. – Введ. 2002–01–01. – М. : Изд.-во стандартов, 2001. – IV, 27 с. : ил.</p> <p>2. Аппаратура радиоэлектронная бытовая. Входные и выходные параметры и типы соединений. Технические требования : ГОСТ Р 517721–2001. – Введ. 2002–01–01. – М. : Изд.-во стандартов, 2001. – IV, 27 с. : ил.</p>
Дисертації	<p>1. Баштанник В. В. Державне управління в системі владно-партійної взаємодії: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 07.00.02 : захищена 28.01.02: затв. 15.07.02 / Баштанник Володимир Васильович ; Укр. акад. держ. упр. при президентові України. – Київ, 2002. – 220 с. – 04200201565.</p> <p>2. Верес З. Є. Методи та засоби масштабування рухомих та нерухомих зображень: дис. ... канд. техн. наук : 05.13.23 / Верес Зеновій Євгенович ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів, 2015. – 236 с.: іл. – Бібліогр.: с. 130–140 (103 назви).</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Кірсенко М. В. Чеські землі в міжнародних відносинах 1918–1920 років (політико-дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.02 / Кірсенко М. ьВ. ; НАН України. – Київ, 1998. – 36 с.</p> <p>2. Башта Б. Б. Хімічна модифікація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. хім. наук : 02.00.06 / Богдана Богданівна Башта ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів, 2015. – 21 с. : іл., табл., граф., формули, схеми. – Бібліогр.: с. 17–19 (21 назва).</p>
Авторські свідоцтва	<p>1. А. с. 1747944 СССР, МКИ4G01K 5/56, 7/32. Устройство для измерения температуры / В. А. Воронин, Е. П. Красноженов, Р. И. Байцар, А. В. Родионов. – № 478566/10 ; заявл. 23.01.90 ; опубл. 15.07.92, Бюл. № 26.</p> <p>2. Устройство для измерения температуры : а. с.</p>

	1747944 СССР, МКИ4G01K 5/56, 7/32 / В. А. Воронин, Е. П. Красноженов, Р. И. Байцар, А. В. Родионов. – № 478566/10 ; заявл. 23.01.90 ; опубл. 15.07.92, Бюл. № 26.
Патенти	1. Пат. 43976 Україна, МПК6G01L 7/02. Оптоелектронний пристрій для вимірювання тиску / П. Г. Столярчук, Р. І. Байцар; власник Нац. ун-т "Львів. політехніка". – № 2000105737 ; заявл. 10.10.2000 ; опубл. 15.01.2002, Бюл. № 1. – 2 с. 2. Оптоелектронний пристрій для вимірювання тиску : пат. 43976 Україна : МПК6G01L 7/02 / П. Г. Столярчук, Р. І. Байцар. – № 2000105737 ; заявл. 10.10.2000 ; опубл. 15.01.2002, Бюл. № 1. – 2 с.
Статті із журналів та збірників	1. Гнідець Р. Б. Дерев'яне храмування України: традиції та сучасність / Р. Б. Гнідець // Буд-во України. – 2008. – № 8. – С. 26–32. – Бібліогр.: 5 назв. 2. Гоблик А. В. Науково-теоретичні та прикладні проблеми дослідження матричних моделей містобудівних систем / А. В. Гоблик // Містобудування та територ. планування : наук.-техн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури, Держ. н.-д. ін-т теорії та історії архітектури і містобудування, Спілка урбаністів України. – Київ, 2008. – Вип. 30. – С. 62–71. – Бібліогр.: 10 назв.
Рецензії	1. Кірсенко М. В. Позбуватися кон'юктурних міркувань / М. В. Кірсенко // Україна – нові перспективи / Фонд Джорджа Ф. Кеннана. – Київ, 2005. – Вип. 1. – С. 134–136. – Рец. на кн.: Міжнародне публічне право / М. Антонович. – Київ, 2003. – 308 с. 2. Філологія XXI століття: теорія, практика, перспективи [Електронний ресурс] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 24 квіт. 2015 р., Одеса / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Каф. герман. та роман. мов. – Текст. дані (98 Mb). – Одеса, 2015. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Назва з етикетки диска.

Електронні ресурси: локальні	1. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. В. Кордон. – Електрон. текст. дані (160 МБ). – Київ : Видавн.-книготорг. компанія "Центр навч. літ.", 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – (Серія "Електронні видання". Культурологія та релігієзнавство). – Назва з етикетки диска.
Електронні ресурси: віддалені	1. Світлична Є. І. Латинська мова : підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок; М-во охорони здоров'я України, Нац. фарм. акад. України. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 440 с. – Електрон. аналог друк. вид.: режим доступу: http://culonline.com.ua (дата звернення 18.09.2012 р). – Назва з екрана. 2. Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology [Electronic resource]. – 2015. – № 10, Vol. 2. – Access mode: http://www.jmest.org/vol-2-issue-10-october-2015/ (lastaccess:17.03.16). – Title from the screen.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Дослідження впливу ПІІ на економічне зростання окремих країн

Автор і рік дослідження	Країни	Період	Економічні показники	Вплив на економічне зростання
Бенде-Набенде і Форд, 1998	Тайвань	1959-1995	Економічне зростання, капітальні фонди, робоча сила, відкритість, трансфер технологій, заощадження, людський капітал	Позитивний
Бенде-Набенде та ін., 2001	Країни АСЕАН	1970-1996	Економічне зростання, людський капітал, робоча сила, трансфер технологій, міжнародна торгівля	Позитивний
Жанг, 2001а)	Аргентина, Бразилія, Колумбія, Гонконг, Тайвань, Індонезія, Мексика	1980-1997	ВВП	Позитивний (винятки: Аргентина, Бразилія, Колумбія, Південна Корея)
Жанг, 2001б)	Китай	1984-1998	ВВП, рівень зайнятості, накопичення внутрішнього капіталу, загальний рівень продуктивності	Позитивний

Продовження додатку А
Продовження таблиці А.1

Автор і рік дослідження	Країни	Період	Економічні показники	Вплив на економічне зростання
Ейшеджіен, 2004	США	1960-2000	ВВП, робоча сила	Позитивний
Гунейдін і Татоглу, 2005	Туреччина	1968-2002	ВВП	Автори не змогли підтвердити наявність зв'язку
Ченг, 2006	Тайвань	1981-2003	ВВП, рівень безробіття, експорт	Позитивний
Рой і Вен дер Берг, 2006	США	1970-2001	ВВП, внутрішні інвестиції, експорт, імпорт, фонд людського капіталу	Позитивний
Оледіпо, 2007	Мексика	1970-2004	Реальний ВВП, приватні капітальні фонди, рівень людського капіталу	Позитивний (але менший ефект, ніж у внутрішніх інвестицій)
Кзу і Венг, 2007	Китай	1980-1999	ВВП, внутрішні інвестиції, Імпорт, експорт	Позитивний
Кесібетле та ін., 2008	Китай, США, Індія, Мексика,	1970-2005	ВВП	Позитивний (тільки для Індії)
Бехерумша і Альмасайд, 2009	Малайзія	1974-2004	Ріст ВВП на душу населення, первинний дохід, людський капітал	Позитивний

Примітка. Складено автором на основі даних Moura R., Forte R. The Effects of Foreign Direct Investment on the Host Country Economic Growth – Theory and Empirical Evidence // FEP Working Papers. – November, 2010. – No. 390. – р. 18

Додаток Б

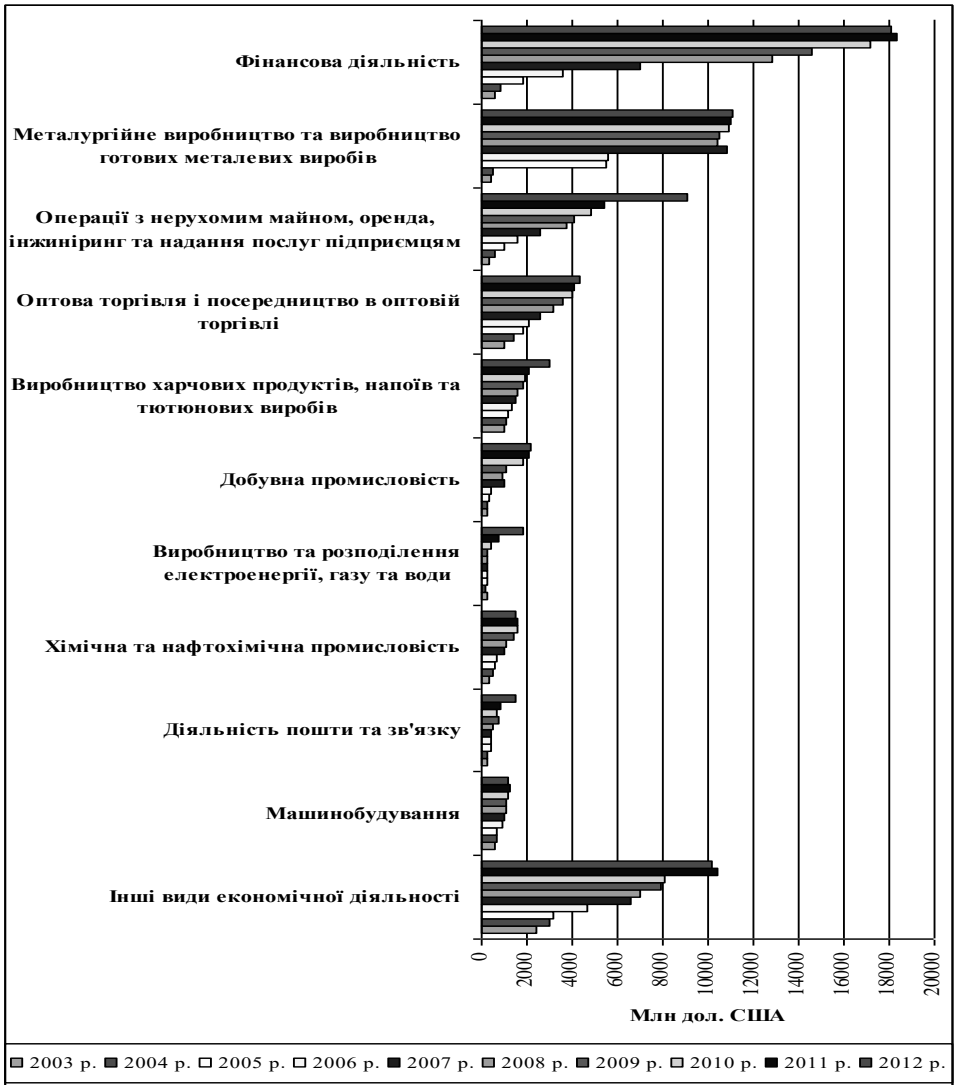

Рис. Б.1. Динаміка обсягів накопичених ПІІ в Україну за видами економічної діяльності за 2003-2012 рр., (млн. дол. США)

Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

Навчальне видання

ЕКОНОМІКА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни
«Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України»
для студентів

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародний бізнес»

Укладачі:
Побоченко Леся Миколаївна
Біла Світлана Олексіївна